

Europa cultural en tensió: economia, identitat i governança

Published by [Interacció](#) [1] on 30/01/2018 - 09:02 | Last modification: 23/04/2026 - 10:24

L'article d' Oriane Calligaro *La politique européenne de la culture* parteix d'una constatació que travessa tota la construcció europea en matèria cultural: la inexistència d'una política cultural pròpiament dita i, alhora, la presència constant de la cultura en múltiples àmbits d'intervenció. Aquesta ambivalència no és anecdòtica. Defineix un camp d'acció fragmentat, subordinat al principi de subsidiarietat i sotmès a tensions estructurals que no s'han resolt amb el temps. La cultura apareix com una categoria expansiva i ambigua, capaç de designar alhora patrimoni, indústries culturals, formes de vida i sistemes de valors, fet que dificulta la seva delimitació com a objecte de política pública i explica la seva instrumentalització en altres camps.

En aquest marc, l'acció de la Unió Europea s'ha construït en una doble tensió persistent. D'una banda, la relació entre identitat i diversitat: la cultura pot funcionar com a recurs per construir una identitat europea compartida, però també com a espai de defensa de les identitats nacionals, regionals i locals. D'altra banda, la relació entre cultura i mercat: els béns culturals són, alhora, portadors de valors simbòlics i objectes sotmesos a dinàmiques econòmiques. Aquesta dualitat ha cristal·litzat en el debat sobre l'"excepció cultural", que defensa la necessitat de tractar la cultura de manera diferenciada dins del mercat.

L'article mostra com aquestes tensions es concreten en l'evolució de l'acció comunitària. Des dels anys seixanta, la intervenció europea en cultura s'ha desenvolupat de manera indirecta, a través de polítiques de regulació i harmonització. No serà fins al Tractat de Maastricht que la cultura adquireix una base jurídica explícita, sempre sota el principi de subsidiarietat i amb una formulació que manté la dualitat entre la promoció d'un patrimoni comú i el respecte a la diversitat cultural. Aquesta ambigüitat esdevé estructural i condiona totes les polítiques posteriors.

Amb el temps, la cultura s'integra progressivament en l'agenda econòmica europea. A partir de la dècada del 2000, i especialment amb l'Agenda europea de la cultura (2007), es consolida un gir que situa la cultura com a recurs per a la competitivitat, la innovació i l'ocupació. Aquesta evolució no elimina el discurs de la diversitat cultural, que es manté com a marc normatiu central, però en redefineix els usos. La diversitat esdevé compatible amb la lògica de mercat i, en molts casos, subordinada a ella.

L'article insisteix que la política europea de la cultura no pot entendre's només des de les institucions comunitàries. Es configura en una governança multinivell on intervenen estats, organitzacions internacionals com la Unesco, actors econòmics, professionals de la cultura i agents locals. Aquesta multiplicitat d'espais i actors explica la complexitat del camp i la dificultat de construir una orientació coherent. La cultura circula entre polítiques comercials, industrials, de desenvolupament o de comunicació, i en cadascun d'aquests espais adquireix funcions

diferents.

Finalment, el text assenyala la transició digital com a moment de reconfiguració d'aquestes tensions. La desmaterialització dels béns culturals, la dimensió transnacional de les plataformes i el pes dels actors tecnològics posen en crisi els instruments tradicionals de regulació. Això reactiva els debats sobre la necessitat d'intervenció pública i evidencia la fragilitat dels equilibris existents entre mercat i protecció cultural. En aquest context, la retòrica de la diversitat i l'excepció cultural continua operant, però amb significats disputats i usos sovint divergents.

Referència

Calligaro, O., Avec la contribution d' Vlassis, A. (2017). La politique européenne de la culture Entre paradigme économique et rhétorique de l'exception. *Politique européenne*, 56(2), 8-28. <https://doi.org/10.3917/poeu.056.0008> [2].

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: economia de la cultura

Tags: diversitat cultural

Tags: internacionalització cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2018/europa-cultural>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.3917/poeu.056.0008>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4615>